herpy

FIRFISLER

Red Tegu

Salvator rufescens

Salvator rufescens er den kraftigst bygde tegu: en dagaktiv, gravende øgle fra den tørre Chaco-regionen og det vestlige Argentina, Paraguay og Bolivia, som blir rødere med alderen. Hannene blir opptil 140 cm. Arten trenger et spesialbygd terrarium på minst 300 × 150 × 150 cm, et dypt gravesubstrat, kraftig varme og UVB, og den lever 15-20 år.

Familie: Teiidae Tidligere navn: *Tupinambis rufescens*

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**80-140 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**15-20 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Bakkelevende og gravende**
Biotop	**Halvørken og tørrskog**
Vanskelighetsgrad	**Erfaren**

STELL

Min. terrarium	**300 × 150 × 150 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**24-35 °C**
Varmeplass	**52-57 °C**
Temperatur, natt	**20-23 °C**
Luftfuktighet	**70-80 %**
Vann	**Vannskål**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-sone 3
Vinterhvile	**15-20 °C** 17-22 uker
Kosthold	**Insekter, frukt, planter, virveldyr og mark/snegler**
Holdes	**Alene**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kjønnsmoden	**24-36 mnd.**
Kullstørrelse	**15-35 egg**
Kull per år	**1**
Inkubasjon	**40-75 dager** ved 29-30 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
EU-vedlegg	**Vedlegg B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Salvator rufescens er en kraftig tegu med bredt hode, tung kropp og en lang, rund hale. Den er den kraftigst bygde av tegu-artene. Navnet *rufescens* kommer av det latinske rufescere, å bli rødlig, og henspiller på fargen. Nyklekte unger er brunlige til grønnlige med svarte tverrbånd og flere avbrutte hvite striper langs kroppen og har nesten ingen rød farge. Den røde fargen kommer med alderen og er som regel kraftigst hos hannene.

Hunnene blir opptil omtrent 90 cm inkludert hale. Hannene blir vesentlig større, opptil 140 cm og omtrent 60 cm fra snute til kloakk, og får store kinn fordi kjevemusklene vokser. Arten vokser raskt og er kjønnsmoden etter 2-3 år.

S. rufescens er nært beslektet med *Salvator merianae*, og de to artene krysser seg naturlig i en stabil hybridsone i det sentrale Argentina, der utbredelsene møtes. Den ligner også *Salvator duseni*. Arten ble tidligere ført som *Tupinambis rufescens*.

Den er en intelligent øgle som kan trenes og lærer å kjenne holderen sin, men den er fortsatt et vilt dyr og ikke et kjæledyr: den biter, klorer og slår med halen når den er redd. Et voksent dyr krever et terrarium på størrelse med et lite rom, et fôr som koster mye, og 15-20 års stell.

Utbredelse og leveområde

Salvator rufescens lever i det vestlige og nordlige Argentina (blant annet Chaco, La Rioja, San Juan, Mendoza, Córdoba, San Luis og La Pampa), i Paraguay og i Bolivia (Beni, Santa Cruz og Tarija). Typelokaliteten er Mendoza. Arten finnes ikke i Brasil; den eldre angivelsen fra Paraná er avvist. Hybridsonen med *Salvator merianae* ligger i overgangen mellom den tørre Chaco-regionen og Espinal i det sentrale Argentina.

> **Naturlig utbredelse:** Argentina, Paraguay og Bolivia.

LEVEOMRÅDE

Salvator rufescens lever i den tørre Chaco-regionen med tornet tørrskog og kratt og i tørre, krattbevokste områder lenger mot sørvest, der klimaet er temperert med varme somre og kalde vintre. Arten er dagaktiv og bor i huler som den graver selv, og den graver også utenfor dvalen.

Om vinteren graver dyret seg ned og er stort sett inaktivt i de kaldeste periodene; i noen områder varer dvalen opptil sju måneder. Temperaturen i hulen er ikke dokumentert for arten. Formeringen ligger i den søramerikanske våren og forsommeren, fra oktober til desember, og hunnene legger ett kull i året.

Arten er opportunistisk og spiser både dyr og planter: insekter og andre leddyr, gnagere, fugler og fuglegg, øgler, fisk, åtsler, frukt og frø.

Stell

TERRARIET

Det finnes bare lite spesifikk kunnskap om stellet av *Salvator rufescens*. Arten har omtrent samme størrelse og levesett som *Salvator merianae*, og stellet er det samme; tallene for terrarium, temperatur, fuktighet og lys er felles for de argentinske tegu-artene og ikke målt spesifikt for arten.

En voksen hann trenger et terrarium på minst 300 × 150 × 150 cm (lengde × bredde × høyde) og en voksen hunn minst 240 × 120 × 120 cm. Så store terrarier må bygges eller bestilles spesielt. Større er bedre.

Dyret graver også utenfor dvalen, så bunnsubstratet er den viktigste delen av innredningen. Gi et dypt lag, gjerne 30-60 cm, i det minste i den ene enden. En blanding av ca. 40 % gjødselfri hagejord, 40 % kokosfiber og 20 % lekesand med et lag løv oppå holder på fuktigheten og er god å grave i. Unngå tørr sand, pottejord med tilsetninger og spon av furu og gran. Skift hele substratet minst hver tredje måned.

Terrariet må ha frontåpning og nett i taket, og alle lamper må sitte fast og være skjermet, for tegu-arter velter dem. Døren må kunne låses. Sett inn en stor, lav vannskål, og skift vannet daglig, fordi dyret drar substrat ned i det og legger igjen ekskrementer. Gi i tillegg en skjulekasse med fuktig sphagnum og flere tørre skjul.

Dyret holdes enkeltvis. To dyr kan holdes sammen i et terrarium som er dobbelt så stort, men det er ikke sikkert at det fungerer. En hann og en hunn holdes ikke sammen utenfor paringstiden, og små dyr holdes ikke sammen med store.

TEMPERATUR

Solplassen skal ha en overflatetemperatur på 52-57 °C, målt med et infrarødt termometer. Den varme siden er 32-35 °C og den kjølige siden 24-29 °C, og om natten slås lys og varme av, slik at temperaturen faller til 20-23 °C. Bruk halogenspotter eller glødepærer, flere tett sammen, slik at et voksent dyr varmes jevnt over hele kroppen. Keramiske varmeelementer og varmematter er for svake til solplassen.

Salvator rufescens kommer fra et område med kalde vintre og er tilpasset en lang dvale. Vinterdvale er likevel valgfritt i fangenskap. Et friskt dyr kan holdes aktivt og fôret hele året, og det er det riktige for unger det første året, nyervervede dyr, undervektige dyr og alle dyr der helsen er usikker.

Vil man gi vinterdvale, gjelder reglene i temaet om vinterdvale: bare friske dyr i godt hold, en nedtrapping over flere uker og en tom tarm før temperaturen senkes. Temaets fastetider dekker dyr opptil 3 kg; for tegu-arter på flere kilo finnes det ingen fastlagt regel, så fastingen bør vare minst en måned, og temperaturen holdes over 13 °C mens tarmen tømmes. Hold deretter 15-20 °C med et dypt, fuktig gravelag og tilgang til drikkevann. Dvalen varer 4-5 måneder. Temperatur og varighet er lånt fra *Salvator merianae*; i naturen varer dvalen hos *S. rufescens* opptil sju måneder. Vei dyret før og under dvalen, og avbryt den ved tydelig vekttap eller tegn på sykdom. Ved oppvåkningen heves temperaturen og lyset gradvis over noen dager, vann gis først, og føde tilbys når dyret er aktivt og varmt.

Les mer: Varme og temperatur Les mer: Vinterdvale og årstider

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Luftfuktigheten skal være 70-80 %, som for de andre argentinske tegu-artene. Hold substratet fuktig, men ikke gjørmete, ved å vanne det ukentlig, og sprøyt daglig. Arten kommer fra et tørrere område enn *Salvator merianae*, så den varme enden må være tørr og luftig, mens skjulekassen med fuktig sphagnum (90-100 %) og det dype, fuktige substratet gir de fuktige stedene. Mål med to hygrometre, ett i hver ende. Dyret skal alltid ha friskt drikkevann.

LYS OG UVB

Salvator rufescens er dagaktiv og må ha sterkt lys og UVB 12-14 timer om dagen. I tillegg til varmepærene må terrariet ha kraftig dagslys, og direkte sol i et sikret utendørs bur er et godt supplement når været tillater det.

Tegu-artene hører til Ferguson-sone 3. Bruk et T5 HO-rør på 10-14 % i et armatur med reflektor over solplassen, slik at røret dekker omtrent halvparten av terrariets lengde. Målet er en UV-indeks på 3-4 på solplassen og lavere andre steder. Uten nett er avstanden mellom rør og rygg typisk 43-55 cm avhengig av røret; nett tar en del av UVB-strålingen, og da må avstanden være kortere. Rørene mister effekt og skiftes etter produsentens anvisning.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Salvator rufescens er altetende med vekt på animalsk føde. Unger og dyr som er vokst opp i fangenskap kan være kresne og foretrekker ofte kjøtt. Kosten følger samme regler som for *Salvator merianae*: omtrent 60 % animalsk føde, 30 % grønnsaker og 10 % frukt til voksne og omtrent 90 % animalsk føde, mest insekter, og 10 % grønt til unger. Frukt gis sparsomt, for dyret blir lett fett.

Unger opptil 6 måneder fôres 5 ganger i uken, 7-12 måneder 4 ganger, 1-2 år 3 ganger og voksne 2 ganger i uken. Porsjonen er omtrent på størrelse med dyrets kranium, og hele byttedyr skal være litt mindre enn kraniet.

Gi kakerlakker, sirisser, gresshopper, melorm, meitemark og snegler, kyllinger, vaktler, mus, rotter, kjøttdeig med kalk, hele fisker og reker. Hele byttedyr er bedre enn kjøtt, fordi de inneholder kalk. Kjøttdeig og insekter drysset med kalk og multivitamin. Egg og fisk gis kokt: rå eggehvite inneholder avidin, som hindrer opptaket av biotin, og noen fisk inneholder tiaminase, som bryter ned vitamin B1. Grønt er løvetann, grønnkål og andre kåltyper, gulrot, squash og gresskar. Gi aldri avokado, løk, spinat, salat, brokkoli eller aubergine.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Salvator rufescens har rykte på seg for å være rolig og forholdsvis tam og kan trenes. Tamheten kommer ikke av seg selv: dyret må håndteres rolig og regelmessig fra ung alder, og unger er sky. La dem venne seg til hånden din, nærm deg fra siden og ikke plutselig ovenfra, og ta på dem mens de spiser, slik at de lærer forskjellen på hånd og føde.

I likhet med andre tegu-arter går unge dyr på 45-75 cm gjennom en periode på noen måneder der de er forsvarsberedte og hissige. Gi ro og plass, og bruk kraftige hansker hvis dyret må håndteres. Et voksent dyr har et kraftig bitt, skarpe klør og en hale som slår som en pisk. Dyret graver og utforsker og trenger variasjon i terrariet. Vask hendene etter kontakt med dyret og terrariet, for *Salmonella* er vanlig hos krypdyr.

Les mer: Karantene og hygiene

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hannene er vesentlig større enn hunnene og får store kinn; kjevemusklene vokser ytterligere i paringstiden. Arten er kjønnsmoden etter 2-3 år. Hunner bør være fullt utvokst og i godt hold før de settes i avl.

PARRING

I naturen parer dyrene seg om våren etter dvalen; i Argentina ligger formeringstiden fra oktober til desember. Hunnen legger ett kull i året. I fangenskap holdes hannen og hunnen adskilt utenfor paringstiden og settes sammen under tilsyn når de er våknet og har spist igjen. Detaljer om paringen i fangenskap er ikke dokumentert.

EGGLEGGING OG KULL

Hunnen legger ett kull i året på 15-35 egg, i gjennomsnitt omtrent 21. Hvordan reiret bygges, er ikke dokumentert for arten; hos *Salvator merianae* legges eggene i et reir av tørt gress, kvister og blader i jorden. Gi hunnen et dypt, fuktig gravelag, tørt reirmateriale og ro.

INKUBASJON

Rugetid og temperatur er ikke dokumentert for arten, så tallene er lånt fra *Salvator merianae*. Eggene klekkes etter 40-75 dager, og en stabil temperatur rundt 29 °C gir flest klekte egg og de største ungene.

OPPDRETT AV UNGER

Ungene måler omtrent 8 cm fra snute til kloakk når de klekkes. De vokser svært raskt og må ha insekter og små byttedyr, kalk, UVB og rikelig med varme. Hold dem adskilt etter størrelse, fordi store dyr kan spise små. Unger holdes aktive og fôret gjennom den første vinteren.

Helse og vanlige feil

Helseproblemene er de samme som hos andre tegu-arter, og de fleste skyldes feil i stellet:

- Metabolsk beinsykdom ved for lite kalk, vitamin D eller UVB.
- Overvekt ved for mye fett kjøtt og frukt og for lite bevegelse. Vei dyret jevnlig.
- Luftveisinfeksjoner ved for lav temperatur eller et substrat som er konstant vått.
- Brannskader hvis dyret kan nå varmepærene. Skjerm dem.
- Innvollsorm og andre parasitter, særlig hos importerte dyr. Nye dyr bør stå i karantene og få undersøkt en avføringsprøve.
- Problemer med hudskiftet ved for tørr luft.
- Eggleggingsvansker hos hunner uten et egnet sted å grave.
- Vekttap eller sykdom under eller etter en vinterdvale hos dyr som ikke var i god form.

Dyret må til en veterinær med erfaring med krypdyr hvis det går ned i vekt, slutter å spise utenfor en vinterdvale, puster med åpen munn eller virker sløvt.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.